

ДОХОДИ В КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

Притолок О. В.¹, Ольвінська Ю. О.²

1 – студент, кафедра статистики,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Притолок О. В., Ольвінська Ю. О. Доходи в концепції людського розвитку. Розглянуто поняття «доходів населення» та їх місце у концепції людського розвитку. Проаналізовано вплив рівня доходів населення та рівня бідності на розвиток людського потенціалу.

Ключові слова: доходи населення, бідність, людський розвиток.

Притолок О. В., Ольвинская Ю. О. Доходы в концепции человеческого развития. Рассмотрено понятие «доходов населения» и их место в концепции человеческого развития. Проанализировано влияние уровня доходов населения и уровня бедности на развитие человеческого потенциала.

Ключевые слова: доходы населения, бедность, человеческое развитие.

Prytolyuk O. V., Olvinskaya J. O. Revenues in the concept of human development. The concept of "income of the population" and their place in the human development concept. The effect of income levels and poverty on human development.

Keywords: incomes, poverty, human development.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Притолок О. В. Доходи в концепції людського розвитку [Текст] / О. В. Притолок, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : матер. конф. — Одеса, ОНЕУ. — С. 57 – 60.

Вивчення сфери доходів населення та тенденцій її розвитку необхідне для вдосконалення процесів, механізмів та інститутів, які забезпечують саморегулювання та регулювання розподілу і перерозподілу доходів. Для України ця проблема є особливо актуальною, оскільки на даний час сфера доходів утворює слабку та недостатньо стійку базу людського розвитку.

Перш ніж розглянути головні структурні проблеми системи формування доходів в Україні, доцільно коротко охарактеризувати основні функціональні проблеми.

За розрахунками ООН, у 2012 р. Україна із показником 0,74 посіла 78-ме місце у світі за індексом людського розвитку. За рівнем ВНД на душу населення наша країна знаходиться на 22 позиції нижче, а індекс людського розвитку, не пов'язаний з доходом, становить 0,813. Тобто у структурі індексу людського розвитку ООН доходи є «слабкою ланкою» для України.

Такі низькі показники є передусім наслідком катастрофічного спаду економіки, яким супроводжувалася ринкова трансформація нашої соціально-економічної системи. Відновлення обсягів виробництва розпочалося у 2000 році і переривалося лише у 2009 році. Зростання зарплати корелювало із збільшенням ВВП. Реальна заробітна плата зменшувалася лише до 2000 року та у 2009 році. Незважаючи на високі темпи зростання, середня зарплата лишається низькою. У 2012 р. середньомісячна заробітна плата дорівнювала 3 026 грн., у січні — червні 2013 р. — 3 181 грн., або лише близько 370 та 390 дол. США відповідно.

На додаток до низького середнього рівня доходів населення існує проблема їх надмірної диференціації, що вкрай негативно впливає на можливості розвитку людського потенціалу українців. Розподіл доходів, вільного часу та інших ресурсів людського розвитку в Україні набуває ознак бінарності подібно до управлінської системи формування доходів. Основній частині населення, що не має суттєвих ресурсів для забезпечення людського розвитку, протистоїть вузький прошарок багатих та надбагатих людей, які можуть собі дозволити доступ до всіх сучасних можливостей людського розвитку, включаючи освіту чи стажування за кордоном, а також послуги найкращих медичних закладів світу. Середній рівень ресурсів має невелика частина громадян.

В рамках теорії людського розвитку поширена точка зору, що рівномірніший розподіл багатства й доходів більшою мірою прискорює людський розвиток, ніж сповільнює його. Ця позиція обґрунтовується як емпіричними доказами з досвіду цілого ряду країн (Японія, Тайвань (Китай), Швеція, Коста-Рика й ін.), так і деякими теоретичними міркуваннями. Зокрема закон спадної корисності доходу пояснює, чому більш рівномірний розподіл дає більший ефект для людського розвитку. Адже в цьому випадку за інших рівних умов прискорено прогресують бідні групи населення, а віддача від приросту доходу для здоров'я й освіченості у бідних людей вища, ніж у багатих.

Економічна нерівність спричиняє нерівний доступ до ресурсів. Цим обумовлюються різні можливості для людського розвитку різних груп населення. Бідність — одна з ключових проблем сучасності — дуже тісно пов'язана з нерівністю в доходах. Більш того, при крайніх ступенях нерівності може скластися така ситуація, що плоди економічного зростання будуть споживатися меншою частиною населення, у той час як рівень життя більшої частини буде знижуватися.

Розглянемо об'єктивний рівень бідності. За прогнозними даними інституту демографії і соціальної політики, в основі яких покладені тенденції розвитку за аналогічний період.

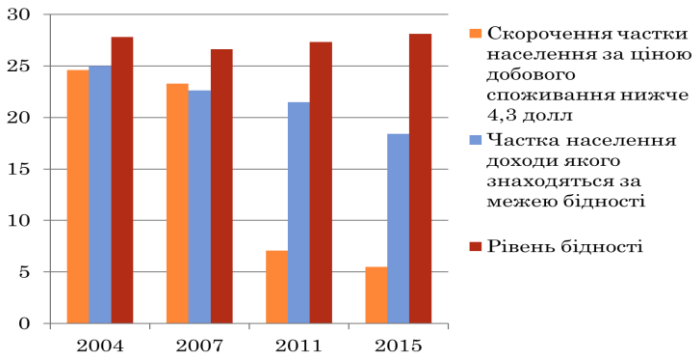

Рис.1. Прогнозні розрахунки рівня бідності на 2015 рік

На рисунку 1 видно, що рівень бідності в Україні рівномірно зростає. За вибіркоvim обстеженням Держкомстату суб'єктивна бідність в Україні значно більша, так наприклад 85,4 % населення відчувають себе бідними і не мають можливості вести такий спосіб життя, який вважають за потрібний. У рамках концепції людського розвитку бідність розглядається як багатогранне явище, яке зводиться винятково до низьких доходів. Якщо розвиток людини полягає в розширенні її можливостей вести гідне, творче і здорове життя, то бідність — це відсутність цих можливостей і свободи вибору.

Отже, у нашій країні сфера доходів утворює слабку та недостатньо стійку базу людського розвитку. Крім очевидних проблем низького середнього рівня доходів та їх надмірної диференціації, існує комплекс проблем системного характеру. Проблема бідності населення в системі людського розвитку є стримуючим чинником і обумовлює необхідність формування стратегічних пріоритетів державного управління, спрямованих на її попередження, подолання або зниження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Самотоєнкова, О. В. Соціальна статистика : навчальний посібник / О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська. - Одеса: ОДЕУ, 2009. – 102 с.
2. Підгорний, А. З. Демографічна статистика: навчальний посібник / А. З. Підгорний, К. В. Вітківська. - Одеса: ОНЕУ, 2013. – 50 с.
3. Самотоєнкова, О.В. Економічна статистика : навчальний посібник / О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська. – Одеса : ОДЕУ, 2010. – 182 с.
4. Витковская, Е. В. Статистические методы – инструмент изучения социально-экономических процессов / Е. В. Витковская, А. З. Подгорный, Ю.О. Ольвинская [и другие]

// Историк-экономист С.Я.Боровой и проблемы современной истории экономики: к 110-летию со дня рождения С.Я.Бороваго: монографія. - 2013. – С. 211-256.

5. Корольова, Т. С. Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону: монографія / [А. З. Підгорний, К. В. Вітківська, О. Г. Милашко, Т. В. Погорелова, Т. С. Корольова та ін.]. – Одеса : АТЛАНТ, 2012. – 303 с.

6. Підгорний, А. З. Статистика: навчальний посібник / А. З. Підгорний, І. Г. Готліб, К. В. Вітківська [та інші] / за ред. А. З. Підгорного. - Одеса, 2013. – 106 с.

7. Милашко, О. Г. Оцінка диференціації витрат населення – одного з індикаторів життєвого рівня / О. Г. Милашко // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2005. – Вип. 19. - С. 182-187.

8. Підгорний, А. З. Статистика ринків: навчальний посібник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова. - Одеса: Атлант, 2014. – 408 с.

9. Вітківська, К. В. Моніторинг диференціації доходів населення на регіональному рівні / К. В. Вітківська, А. З. Підгорний // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. - № 9/1 (148). – С. 62-65.

10. Вітківська, К. В. Оцінка диференціації регіонів України за рівнем життя / К. В. Вітківська // Науковий вісник ОНЕУ. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. - 2015. - № 3(210). – С. 28–41.

11. Вітківська, К. В. Проблемні питання оцінки рівня бідності населення // К. В. Вітківська. – Науковий вісник. - №2(210). – 2014. - С. 19-31.

12. Вітківська, К. В. Статистична оцінка впливу факторів на рівень бідності / К. В. Вітківська // Формування ринкових відносин в Україні: збірник наукових праць. – Київ: НДЕІ, 2015. - № 3. – С. 202–205.

13. Підгорний, А. З. Удосконалення методології статистичного оцінювання розвитку регіону: звіт про НДР (проміжн.) / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, К. В. Семенова та інші. - Одеса, 2014. - 118 с.

14. Ольвінська, Ю. О. Роль розвитку малого бізнесу у реструктуризації регіонального ринку праці / Ю. О. Ольвінська // Социально-экономические аспекты промышленной политики. Управление трудовыми ресурсами: государство, регион, предприятие. – Донецк: ІЕП, 2006. – Т.2. – С. 345-350.

15. Ольвінська, Ю. О. Конкурентоспроможність національної економіки як фактор інвестиційної привабливості / Ю. О. Ольвінська, О. І. Селєзньов // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2004. – Вип. 17. – С. 295-301.

16. Милашко, О. Г. Статистичне оцінювання доходів і витрат домогосподарств за даними системи національних рахунків / О. Г. Милашко // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2008. – Вип. 30. - С. 247-253.